

TEULIAD EVIT AR GELENNERIEH

Un doser savet diwar teuliad pedagogel ar greizenn sevenadurel Les Grignoux
(Ecran large sur tableau noir)
Troet e brezhoneg gant Corinne ar Mero

Ur c'henlabour etre

Taolenn

Ar fichenn deknik	P. 3
A-raok sellet deus ar film	P. 4
Evit mont pelloc'h gant ar preder	P. 5
N'eo ket pluñv a ra al lapous	p. 5
Ar whisky : ur bed dianavezet	p. 7
<i>Lodenn an aelez, ur vetaforenn ?</i>	p. 9

Evit gouzout hiroc'h :
Daoulagad Breizh
02 98 92 97 23
daoulagad.bzh@orange.fr
www.daoulagad-breizh.org

Ar fichenn deknik

Film faltazi, Breizh-Veur, 2012, 1eurvezh41

Seveniñ : Ken Loach

Skridaozañ : Paul Laverty

Skeudenn : Catherine Lutes

Frammañ : Jonathan Morris

Son : Ray Beckett, Kevin Brazier

Sonerezh : George Fenton

Gant : Paul Brannigan, Gary Maitland, Jasmin Riggins et William Ruane

Produiñ : Entertainment One, Sixteen Films, Why Not Productions, Wild Bunch, British Film Institute, Les films du Fleuven Urania Pictures

Advouezhiañ e brezhoneg : Dizale - darempred@dizale.bzh - www.dizale.bzh

Skignañ : Daoulagad Breizh – daoulagad.bzh@orange.fr – www.daoulagad-breizh.org

Diverradenn

E Glasgow, Robbie, deuet da vezañ tad, ne c'hell ket en em zistagañ diouzh e vuhez feller. Ober a ra anaoudegezh gant Rino, Albert ha Mo, ur plac'h yaouank. Evelto e tremen ku-ha-ka hep bezañ toullbac'het, met paket eo gant labourioù evit ar gevredigezh. Harry, an desaver a ra war o zro, a zeu da vezañ o mentor nevez, o reiñ dezho, dre guzh, da anaout ar whisky. Gwelet e vezont e strilherezhioù hag o tañva ar wiski gant tud cheuc'h. Diskuliañ a ra Robbie e zonezon da vlazañ ar wiski, gouest eo da anavezout ar whiskioù dibaotañ, kerañ. Asambles gant e dri c'homper, daoust hag-eñ e raio Robbie e vad eus an donezon-se evit kignat an dud - ur bazenn ouzhpenn en e vuhez fellerha feuls? Pe daoust hag e savo un dazont nevez, leun a bromesaoù ? An aelez 'ken a oar...

Er gomedien-mañ gant Ken Loach, diwar skridaozañ Paul Laverty, aet ganti Priz ar juri e fest ar filmoù e Cannes e 2012, zo fent, suspent ha fromoù mesket en ur mod fin. Ha souezhennoù kaer ivez, a zo da welet a-hed ar film. Anat deomp e kaver ennañ temoù tost da breder ar sevenour saoz : an dud laosket en dilerc'h, ar c'hengred, an esper en ur vuhez welloc'h.

Savet eo bet ar film *Lodenn an aelez* gant Ken Loach, ar sevenour, ha Paul Laverty, ar skridaozour. Kalzig a filmoù o deus bet savet dija an daou-se : un ugent film hir bennaket zo bet savet gant Ken Loach evit ar sinema, filmoù all evit ar skinwel ha teulfilmoù ivez. Ar pevarzekvet film skrivet gant Paul Laverty eo *Lodenn an aelez*. Skiant-prenet o deus neuze, ha goût a reont ober filmoù.

A-raok sellet deus ar film

Sevel martezeadennoù...

Kevrinus a-walc'h eo titl ar film, *Lodenn an aelez*, ha diaes eo goût peseurt doare film e vo. Dav kinnig neuze d'ar sellerien yaouank sellet pizh ouzh skritell ar film ha sevel martezeadennoù da heul : peseurt doare film e c'hallfe bezañ ? E pelec'h e seblant an istor c'hoarvezout ? Peseurt doare tudennoù a vo poltrejet ennañ ? Petra, war ar skritell, a ro c'hoant da welet ar film (pe get) ?

... ha kinnig kemennoù sellet

Goude-se e vo goullet gant pep hini sellet deus traoù resis er film. Ma vo muioc'h evit 6 seller e c'hallo bezañ meur a hini e-karg da sellet ouzh ar memes traoù.

Lodenn an aelez : kemennoù sellet

1. Ur gomeidienn eo *Lodenn an aelez*, ar film emañ o vont da sellet outañ. Klask notenniñ gant peseurt lodenn resis e vi lakaet da c'hoarzhin.
2. Ur paotr yaouank eo tudenn bennañ ar film *Lodenn an aelez*, Robbie, a ra anaoudegezh gant bed ha metoù ar whisky. Klask notenniñ peseurt mod e c'hoarvez, pazenn-ha-pazenn.
3. Ur gomeidienn eo *Lodenn an aelez*, ar film emañ o vont da sellet outañ. Padal ne vez ket c'hoarzhed a-hed ar film, trist pe diaes a-walc'h eo lodennoù zo memes. Klask notenniñ peseurt re eo al lodennoù-se.
4. Ur paotr yaouank eo tudenn bennañ ar film *Lodenn an aelez*, Robbie, ha n'eo ket aezet ar vuhez evitañ war ar pemdez. Ar mod m'eo dez ar re all da gomz diwar e benn a ro da gompren pezh a soñjont dioutañ, peseurt skeudenn o dez dioutañ. Klask notenniñ un nebeud skouerioù deus ar mod m'eo dez ar re all da gomz dioutañ. Peseurt gerioù a zeu gante ?
5. Ur gomeidienn eo *Lodenn an aelez*, ar film emañ o vont da sellet outañ. Padal zo lodennoù zo a zegas fromoù d'ar sellerien, hag un tamm poan-galon. Klask notenniñ diwar beseurt lodennoù e sav ar fromoù-se.
6. Ur gomeidienn eo *Lodenn an aelez*, ar film emañ o vont da sellet outañ, ha lodennoù souezhus eo, alies, a lak an istor da vont war-raok. Klask notenniñ al lodennoù e vi souezhet gante.

Evit mont pelloc'h gant ar preder

N'eo ket ar pluñv a ra al lapous

E-kreiz ar jeu emañ feson an dud er film *Lodenn an aelez*. Ha pa'n dije c'hoant kreñv Robbie da gaout ur vuhez kempoueshoc'h, asambles gant Leonie hag o bugel, e teu e feson (kleizenn vras war e fas, dilhad) da vezañ ar pech m'eo-eñ trapet ennañ. Hag abalamour da se ne zeu ket a-benn da gavet labour, ha serriñ a ra an holl norejed dirakañ, emezañ da Harry war hent an ti-gwilioudiñ.

Meur a wech hag e meur a zoare eo lakaet tem ar fesonoù war-wel er film. Mat eo d'ar sellerien klask gwelet al lodennoù-se.

Da skouer e c'haller diskouez peseurt mod e teu Thaddeus Maloney en darempred gant Robbie en ur lâret dezhañ n'haller ket priziañ ul levr diwar e c'holo : « n'eo ket ar pluñv a ra al lapous », pezh a dalv n'en deus ket tres Robbie da vezañ ur mailh war ar whisky, ha padal en deus bet diskouezet e varregezhioù nebeut a-raok.

Evit gellet mont e-barzh an distilherez Balblair eo gwisket ar pevar c'homper gant pep a gilt, a-benn roiñ da grediñ int Skosiz sorc'hennet gant ar whisky. Padal ne vez ket gwisket kiltoù gante gwech ebet mod-all. Dont a reont a-benn deus an taol pa'c'h int degemeret e strollad bihan ha serr an dastumerien whisky.

Ar memes tra gant Albert, hag a zo diskouezet e-giz ur paourkaezh bleupez, pe mod-all e-giz unan na oar ket kalz a dra. Gwelet mat e vez pegen dizesk eo henezh, pa ne oar ket piv eo Mona Lisa, Albert Einstein, na petra eo kastell Dùn Èideann (Edinburgh). Padal eo kap da vezañ ur c'hwil pa ginnig d'e gomperien gwiskañ kiltoù, evit ma vefe soñjet n'int ken nemet « paourkaezh

tud » deus an Highlands sot gant ar whisky. Hag er memes mod e tiskouez kaout poell bras pa glask displegañ n'eo ket ken strikt ha se ar sotoni en deus graet pa'n deus torret div voutailhad whisky : pa oa peder boutailhad talvoudus-kaer, ec'h eo talvoudusoc'h c'hoazh an div a chom o-unan, da heul lezenn ar c'hinnig hag ar goulenn. Hag a-benn ar fin, p'emañ ar re all oc'h ober goap outañ abalamour ma n'en doa ket bet gwelet kastell Dùn Èideann (Edinburgh) gwech ebet, na war ur poltred memes, e sav-eñ ur goulenn reizh-mat n'eus hini ebet e-mesk ar re all evit respont dezhañ : abalamour da betra e oa bet savet war an uhelder-se ?

Farsus a-walc'h eo tro-louarn ar pevar c'homper p'o deus lakaet ar whisky bet laeret e-barzh boutailhoù *Im Bru* (un doare dour pik-pik a vez evet stank a-walc'h e Bro-Skos, a zo a-liv gant ar whisky hag a vez gwerzhet e boutailhoù gwer). Furchet eo ar gomperien gant ar boliserien ha ne zeu ket da soñj d'ar re-se e c'hallfe bezañ un dra all evit dour pik-pik er boutailhoù – hag evel-just e kas al lodenn-mañ da soñj deus an istor bet kontet gant Robbie pa oant o prientiñ o laeroñsi, hini ar floder arab a lakae ezen da dreuziñ ar bevennoù dre guzh... dirak selloù ar valtouterien.

Met « lapoused » all, estroc'h evit Robbie hag e vignoned, a vezer touellet gant o fluñv. Feson ur gwaz onest zo war Dhaddeus Maloney, ha pinvidik a-walc'h evit ma n'en dije ket ezhomm da druchañ. Padal eo-eñ a ra ur c'hinnig dionest da berc'hen an ti-whisky, da lâret eo gwerzhañ dezhañ teir boutailhad deus ar whisky Malt Mill prizius evit e bratik. E-giz ma lâre-eñ e-unan, ne vo den evit goût, ha den ebet na vefe koll... Memestra, ma vije bet mat ar c'hinnig da Angus e vije bet laeroñsi.

Ha petra soñjal neuze deus an tudennoù ne reer ken nemet damwelet er film ? Dav kaout fiziañs en o fesonoù pe gante ivez e vez koachet mat sioù mat ha fall ? Soñjomp da skouer en dud deut da brenañ ar fustad Malt Mill...

Ar whisky : ur bed dianavezet

Evit an darn vrasañ deus an dud, ha muioc'h c'hoazh evit ar sellerien yaouank, ne dalv ar whisky nemet boutailhadoù gant merkoù brudet, mui-pe-vui, war staligoù ar stalioù hag an tavarnioù, a vez evet dioute nemet ur wech an amzer ha mesket gant koka kola. Hag evañ whisky a rafe ar memes tra da galzig deus ar sellerien e-giz an efed en deus war Robbie, e ti Harry, pa lâr ec'h eo fall-put ha pa c'houll hag-eñ e c'hall lakaat ur bannac'h koka e-barzh. Met sioù mat ar whisky a zo desket da Robbie gant Harry, ha da heul, da galzig a sellerien.

Lakaomp ar sellerien da zisplegañ petra a gomprenont diwar-benn ar whisky en ur sellet ouzh ar film, ar re zo roet dezhe da respont d'ar gemenn 2 peurgetket. Mont da heul Robbie pazenn-ha-pazenn war an dachenn-se zo ur mod d'ober. Peseurt pazennoù zo, just a-walc'h, er pezh a zesk-eñ war ar whisky ? Petra e teu a-benn da gompren, a-feur ma tremen an amzer ?

Ma chomer tost da amzer ar film, sell aze ar pazennoù neuze :

- Evit lidañ ganedigezh mab Robbie e tistouv Harry ur voutailhad whisky digustum-kaer (ur Springbank 32 vloaz anezhañ) e-giz ma vije distouvet gwincampagn gant tud all. Evañ deus ar whisky-se a zo ken digustum e-giz an darvoud lidet. D'ar c'houlz-se eo e krog Harry da heñchañ Robbie : ur bannac'hig dour a c'haller lakaat e-barzh, met ret eo evañ ar whisky-se gant aked, respet memes, abalamour m'eo digustum-kaer. Ur gwir dañadenn eo, ha n'eo ket heñvel-tre ouzh evañ ur bannac'h e-giz ar re all...
- Mont da vizitiñ an distilherez eo an eil pazenn. Deskiñ a ra Robbie – hag ar sellerien d'e heul – peseurt mod e vez aozet whisky, petra ac'h a d'ober anezhañ (heiz, dour, goell) ha diwar beseurt doare ober (bres, go, strilherezh, darevaat). E fin ar prantad bizitiñ eo lakaet an tudennoù da vlazeta whisky, hag un evezhiadenn dic'hortoz a ra Robbie : adkaset zo da soñj dezhañ, gant ar whisky, deus ur wastell a veze fardet gant e vamm-gozh da vare an Nedeleg. Dic'hortoz ha reizh eo an evezhiadenn, ha gourc'hemenoù da heul gant plac'h an ti-whisky. Sachet eo evezh Robbie neuze, da heul ar vizit-se ha gourc'hemenoù ar plac'h moarvat, gant ar whisky, ha studial a ra levrioù gouestlet d'an alkohol-se. (N'eus ket anv er film deus an diforc'h etre *single malt* ha *blended*, ar pep pouezusañ pa groger da dañva whisky. Gant un distilherez

nemetken e vez produet ar *single malt*, d'ur mare resis ; ur meskaj meur a *single malt* eo ar *blended*. *Blended* eo al lodenn vrasañ deus ar merkoù whisky a gaver stank war ar marc'had, pa vez aezetoc'h, en ur veskañ anezhe, sevel ur whisky « plaen » ne cheñch ket re gant an amzer.)

- Abalamour d'ar boutailhadoù bihan bet laeret gant Mo en distilherez ec'h eo kap Robbie da aozañ un abadenn vlazeta e-barzh e di (anfin, e-barzh ti an dud a ro bod dezhañ). D'ar c'houlz-se e klever zo ur bern doareoù whisky disheñvel, hervez e pelec'h int bet graet (e-se, hervez ar pezh zo bet lakaet d'ober anezhe), hervez pegeit int bet laosket da zarevaat hag an doare fust e oant ennañ. Levezonet a galz eo ar produoù gant an doare sevel anezhe, hag a-benn ar fin e c'haller dibab ar whiskies diwar o liv, o frond hag ar blaz o dez - tri skiant diwar bemp a vez lakaet da c'hoari pa vezer o vlazata ar whisky. Soutil-kaer eo an diforc'hoù etreze, ha diaes d'unan ha n'eo ket kustum klevet pe santout anezhe. Met donezonet eo Robbie bremañ, lennet en deus bet kalz a levrioù war an danvez-se, ha kap eo da zisplegañ an diforc'hoù-se, gant gerioù ken resis ken e ra goap e gamaladed outañ. Roiñ a ra dezhe da c'hoût peseurt blazioù ha peseurt frondoù zo pa ra anv, da skouer, deus vanilha, deus kraoñ koko, deus holen mor ha deus avelig mor memes... Gwelet a ra ar sellerien ivez ne vez ket lonket ar whisky a vez blazataet met stufet anezhañ e-barzh ur sailhig - ha da heul, un abadenn farsus ha heugus war ar memes tro. Blazata zo a-bouez, ha n'eo ket evañ eo. Ha stufet e vez an dourenn buan ouzhpenn, evit ma ne vefe ket distummet e skiantoù, a vefe touellet ma vefe evet an alkohol.

- Goude-se ec'h a Robbie, Harry ha o zri c'homper d'un abadenn vlazata e Dùn Èideann (Edinburgh). Du-hont zo kontet dezhe, gant ur gwaz arbennik, doareoù ar whiskies emañ o vlazata dirak an dud, darn o vezañ deut deus pell-ur penn-amerikan memes a gemero perzh er vlazata-dall. E-kerzh an abadenn e tiskouez Robbie pegen barrek eo deut da vezañ pa'c'h eo ret d'an dud divinout peseurt whisky emaint o paouez tañva, diwar e liv, e frond hag ar blaz anezhañ. Hag ober a ra Robbie anaoudegezh gant metoù dianavez dezhañ, e-lec'h ma zo anavezourien, arbennigourien ha dastumerien... Ouzhpenn-se ec'h eo da geñver an abadenn-se e klever penaos e c'hall bezañ kaer-ruz seurtoù whisky zo, diwar m'int ral ha mat-hardî, ha ma zo tud pinvidik a-walc'h hag entanet gante prest da bremañ anezhe...

- A-benn ar fin e kompren ivez Robbie hag e gomperien pegen chik ha cheuc'h eo metoù an dud a zo sot gant ar whisky ral-kaer : gant kirri-tan cheuc'h kenken e teu an dud d'an distilherez, gwisket int ken cheuc'h all hag evel-just e sav uhel-hardî ar prizioù er sav-taol.

Lodenn an aelez, ur vetaforenn ?

E-giz m'eo displeget, pe adkaset da soñj d'ar sellerien er film, ec'h eo « lodenn an aelez » un doare kaer a-benn ober anv deus ul lodenn bihan-bihan (e-tro 2 dregant) ac'h a da aezhenn bep bloaz diwar an alkol a zo e-barzh ur fust.

Dister e seblant an tamm titour-se bezañ, padal ec'h eo an anv-se zo bet lakaet da ditl ar film. Hep soñjal gwall bell e komprener, en ur sellet ouzh ar film, e c'hall an anv-se talvezout evit traoù all ivez.

Ar sterioù-se a c'haller klask kavet en ur glask respont d'ar goulennoù-mañ :

- Petra eo 'ta al « lodenn an aelez »-se ?
- Soñjal a ra deoc'h e c'hallfe an anv-se talvezout d'un dra bennaket all evit aezhenn ar whisky ?
- Petra a gomprenit-c'hwi gant an titl-se ?

Tammoù elfennoù a-benn ober e soñj

Da zigentañ e c'hallfer lâret ec'h eo « lodenn an aelez » al lodenn bet laeret gant Robbie hag e gomperien diwar fustad ar whisky ral-kaer, pa 'c'haller keñveriañ al lodenn-se gant an aezhenn alkol ac'h a diwar-wel en aer. Gwech ebet ne welo an den a bren ar fustad e vank tri litrad whisky er fustad. Ul laeroñsi disi zo bet graet gant Robbie neuze, pa ne vo ket kap ar perc'hent nevez da c'hoût zo bet laeret un dra bennaket digentañ.

Abalamour m'eo tud paour a denn gounid diwar al laeroñsi, war goust tud pinvidik, e teu « lodenn an aelez » da vezañ ur seurt digoll reizh. Un doare Robin ar C'hoadoù e teu Robbie da vezañ : laerezh a ra digant ar re binvidik a-benn roiñ da dud paour. Splann a-walc'h – ha feuket a c'haller bezañ gant se memes – eo an displeget etre Robbie deus un tu, a zo dilabour ha dic'hopr neuze, a vev e-barzh un ti n'eo ket dezhañ ha n'eo ket perc'hent anezhañ war mann ebet, hag an dud deut da brenañ, ma c'hallint, ar fustad whisky deus an tu all, pinvidik-mor anezhe. 1 150 000 £ (e-tro 1,5 milion a euroioù) a vo paet evit ar fustad whisky...

Padal n'eo ket Robbie nag e gomperien ur vandennad aelez ! Er c'hontrefed : fellerien int holl, ha dañjerus eo Robbie memes, pa'n deus bet gloazet spontus ur paotr yaouank en ur skoiñ gantañ kalet ha diabeg. Ur den nemetken a denno gounid deus al laeroñsi hep bezañ graet tra fall ebet, Harry, ha doareoù un ael zo dezhañ. Gouestlañ a ra e amzer holl d'e labour, d'e gevredi a dalv kement ha klask heñchañ mat an dud kollet er gevredigezh. Ha jentil-hardî e

vez gant an dud-se, ha gant Robbie ivez : mont a ra gantañ betek an ti-gwilioudiñ ; ober a ra war e dro goude an emgann gant tad Leonie ; kas a ra an holl re zo en e skipailh labour-ret d'an distilherez, war un devezh vak (hag a-enep d'ar reolennoù) ; kinnig a ra da Robbie mont asambles gantañ betek e Dùn Èideann (Edinburgh) d'an abadenn vlazata, hag asantiñ a ra, a-benn ar fin, kas Mo, Rhino hag Albert asambles gante d'o heul (ha moarvat eo gantañ eo paeet ar frejoù beajiñ !). Diwar an div voutailhad a chom e fin an istor e ro Robbie unan anezhe da Harry, skrivet ur gerig warni : « lodenn an aelez ».

Keñveriañ gant Robin ar C'hoadoù a c'haller ober pelloc'h : ur vetaforenn e c'hall « lodenn an aelez » bezañ deus reolenn an taosoù, ha deus an taos Tobin peurgetket. Dilammat ul lodenn vihan diwar gounidoù prevez ha roiñ anezhi d'ar gumuniezh, sell aze reolenn bennañ an taos Tobin. Un doare da rannañ mod-all ar pinvidigezhioù eo. Tri merk pennañ Robbie o tilammat ur bannac'hig whisky diwar ar fustad a zo stag ar memes re d'an taos Tobin e-giz m'eo bet resisaet gant an dividedourien : ken bihan eo ar savad ken ne vez ket gwelet ; graet e vez diwar vadoù o deus un dalvoudegezh uhel-mat ; mont a ra d'an dud paourañ er gevredigezh.

E 1972 e oa bet soñjet, gant James Tobin, armerzhour ha Priz Nobel an ekonomiezh e 1981, e oa mat sevel taosoù war an eskemmoù moneiz etrebroadel, evit sterniañ ar feurioù-eskemm re zistabil. Labouret zo bet war ar soñj-se, gant ar strolladoù dividedourien (e-giz Attac, da skouer), a c'houlenn ma vefe dilammet ul lodenn bihan-bihan diwar an eskemmoù moneiz bras ha gouestlet anezhi d'an oberennoù sokial ha d'ar re a denn d'an endro. Kaoz e vez hirie deus an taos « Robin ar C'hoadoù » pe c'hoazh deus an « taos war an eskemmoù moneiz evit an diorren hag an hin », a vefe lakaet da dalvezout war gement eskemm arc'hanterezh a vefe (ha n'eo ket eskemmoù moneiz nemetken). Ur perzh doubl en dije al lodenn-se : digalonekaat ar vrokerien, a zo kaoz m'eo distabil-bras an ekonomiezhioù hirie ha ma zo bet un enkadenn arc'hanterezh e 2008, ha kas da benn oberennoù a denn d'an diorren (deskadurezh, yec'hed, stourm a-enep d'ar wallziforc'hiñ, kemmoù en hin...). Da 0,5 dregant e savfe an taos-se (kalz nebeutoc'h evit « lodenn an aelez » !), met kement a eskemmoù arc'hanterezh a vez ken e c'hallfe sevel da sammadoù moneiz bras-bras (deus 220 miliard a euroioù zo kaoz en Europa). Graet e vefe gant an arc'hant-se a-benn gwellaat stad an traoù ha buhez an dud er broioù paourañ.

E-se e c'haller soñjal ec'h eo ar film *Lodenn an aelez* un doare skeudennaouiñ skañv an taos « Robin ar C'hoadoù ».

